

Sprekend Humanisme

Uitwerking van het interview met:

Martje van Praag - Hoff (1911 - 1997)

- De dato** : 14 februari 1992
- Lokatie** : Waarschijnlijk bij Martje thuis
- Onderwerp(en)** : Tweede Wereldoorlog, gezin, Humanistisch Verbond.
- Duur interview** : 43 minuten (cassette 83 kant B)
- Naam en functie interviewer(s)** : Ina Brouwer
- Kader/context** : Interview ten behoeve van artikelen in *Humus* (1992 en 1993)
- Datum uitwerking/door wie** : oktober 2013, Margreet Westbroek
- Niveau van uitwerking** : Indicatief. (tijd, onderwerp en kernzin(nen)).
- Drager** : Gedigitaliseerde opname van een geluidscassetteband.
Opgeslagen op een externe hard disk als WAV bestand,
WAV-083 B
- Respondente** : Martje van Praag, geboren Hoff (1911-1997), echtgenote van Humanistisch Verbond-oprichter Jaap van Praag. Ze droeg met haar man bij aan de opbouw van het Humanistisch Verbond [zie ook *Humanist*, sept 1997, p. 36].

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
00.00- 02:40	Aanleiding onderduik Jaap in 1943 in Eindhoven. Huiszoeking door SD.	Zwager (Hein Vrind) gefusilleerd in St. Michielsgestel, onderduik schoonzus in Haarlem. Gemengde huwelijken, Joodse school.
02:41-04:53	Verzetwerk: Arrest samen met Jaap, gevangen voor maand .	Rondbrengen bonkaarten voor Joodse onderduikers. Rotterdams Huis van Bewaring Haagse Veer Vrij door bevriend kinderarts, kennis van Socialistische Studenten Beweging.
04:54-06:14	Na onderduik Jaap zwerft Martje rond.	Onder andere naar ouders in Amsterdam, Haarlem, Arnhem en Utrecht bij familie Brandt Corstius . Voor geboorte 2 ^e kind Wouter (februari 1944), Jaap 14 dagen aanwezig.
06:17-07:24	Martje wijst onderduik in zomerhuisje Eindhoven af.	Niet met 2 kinderen zonder stromend water en verwarming in Eindhoven
07:25-09:32	Oorlogsjaren bij ziekelijke ouders.	Honger en kou, zorg voor de kinderen
09:42-11:47	Geen contact met Jaap na Utrecht.	Na oorlog Jaap journalist bij <i>Het Parool</i> , leraar HBS
11:48-14:03	Huisvesting na de oorlog.	
14:04-16:33	Rol humanisme in leven.	Ideeën humanisme vanzelfsprekend; geen beïnvloeding Jaap. Martje typt brieven Jaap
16:34-18:17	Geboorte twee dochters na de oorlog.	Bezig met kinderen, naar congressen Humanistisch. Verbond als oppas.
18:18-21:17	Rol humanisme in leven.	Niet het zelfde doen als in ouderlijk huis: openhartige gesprekken.
21:24-25:05	Terugblik op oorlog, moeilijke momenten:	Angst om Jaap, maar ´niet laten kisten voor wij dood zijn` en rondtrekken met kinderen

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
		Daan D'Angremond
25:10-26:07	Humanistisch Verbond	Heeft veel tijd en gepraat gekost
26:08-28:06	1946-1968: eens met Humanistisch Verbond, maar niet fijn dat Jaap zoveel weg was.	Vooral met eten. Niet aan de orde dat Martje zou spreken op congres Humanistisch Verbond. Jaap altijd zondagsmiddag en – avond thuis en maand vakantie in Petten met fam. Brandt Corstius.
28:07-30:44	Afwezigheid Jaap vervelend, maar 'wat zwaarst is moet zwaarst wegen'	'De kinderen komen tekort, andere mensen hebben er wat aan'.
30:45-31:10	Martje kwam ook zelf tekort	Maar 100% kan je het nooit hebben.
31:11-33:42	Activiteiten: kinderen uit huis	Beginperiode typwerk voor Humanistisch Verbond, later werk van Jaap doorlezen, zorg voor kleinkinderen, vrijwilligerswerk in bejaardenhuis. Verhuizing naar Voorburg, (klein?)kinderen op Montessori Lyceum Den Haag. Afhankelijkheid van openbaar vervoer tijdens interview.
33:43-37:13	Terugblik op het Humanistisch Verbond: veel veranderd.	Heel hard werken voor Humanistisch Verbond door meer heilig vuur in het begin, wel ten koste van verhoudingen in huis; Jaap slavendrijver. Fenco vd Berkhof, Henk Koenders. Hoop dat Humanistisch Verbond grote beweging zou worden.
37:14-43:19	Zelfmoord oudste dochter Judith met 23 jaar in 1969, door ongelukkige liefde.	Klap waar Martje niet overheen komt. Heel moeilijke periode. Niet te wijten aan gezinssituatie. Kleinkinderen. Gaf Judith signalen af? Achteraf: misschien toch...